

Видається більш логічним, коли основу фінансової бази місцевого самоврядування складають доходи з власних джерел. Лише за цієї умови місцеве самоврядування реально відповідатиме суті терміна, і будь-який вплив на нього, втручання в його справи стане можливим виключно у випадках і межах, визначених законом [5].

Важливо відмітити, що питома вага місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів збільшилася за рахунок зарахування до місцевих податків єдиного податку. Дохід від сплати єдиного податку в 2011 році склав 1 987,9 млн грн що становить майже 78 % від місцевих податків та зборів. Тобто можна говорити про те, що єдиний податок є основним із місцевих податків та зборів. Одним із вкладів до місцевих бюджетів повинен стати податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, який почав діяти з 01.01.2013 р., що є одним із механізмів розширення дохідної бази місцевих бюджетів.

Важливо, щоб за рахунок власних податкових джерел місцеві органи влади могли фінансувати 60 – 80 % своїх потреб. У цьому разі їх залежність від рішень вищих органів влади стосовно дохідної частини місцевих бюджетів буде мінімальною [6, с. 152–155].

Як видно, після прийняття Податкового кодексу України система місцевого оподаткування перебуває на стадії пристосування до реалій, тобто остаточно ще не сформувалася. Тому для більш ефективного розвитку місцевого оподаткування доцільним вбачається проведення таких заходів:

- створення передумов для забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування через збільшення їх власних дохідних джерел;
- створення дієвого механізму контролю за своєчасністю справляння місцевих податків;
- впровадження адекватних заходів відповідальності платників місцевих податків та зборів за порушення ними податкового законодавства у цій сфері;
- з метою стабілізації місцевої системи оподаткування закріплення на законодавчому рівні гарантій отримання місцевими бюджетами податків та зборів.

Отже, удосконалення системи місцевих податків і зборів, зростання їх фіскальної ролі як фундаментального напрямку зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів сприятимуть підвищенню ефективності управління ресурсами органів місцевого самоврядування, стимулюватимуть соціально-економічний розвиток регіонів і держави в цілому.

Питання ефективного управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів залишається актуальним і потребує подальших наукових досліджень.

Наук. керівн. Коновалов Є. І.

Література: 1. Бадила М. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету міста / М. Бадила // Ринок цінних паперів України. – 2007. – № 11. – С. 35–43. 2. Туманская Ю. В. Анализ зарубежной практики формирования доходов местных бюджетов / Ю. В. Туманская // Дайджест-финансы. – 2004. – № 3. – С. 48–51. 3. Про місцеві податки і збори : Декрет Кабінету Міністрів України від 20.05.1993 р. № 56-93 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 30. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 4. Щомісячний моніторинг основних індикаторів бюджетної та банківської системи України станом на 01.01.2012 р. / [Щербина І. Ф., Рудик Ф. Ю., Зубенко В. В. та ін.] ; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи", USAID. – К. : ДГВПІ "Зовнішторгвидав України", 2012. – С. 15–27. 5. Назаркевич І. Місцеве оподаткування і механізми його вдосконалення / І. Назаркевич // Регіональна економіка. – 2005. – № 2. – С. 290–295. 6. Глухова В. І. Місцеві податки і збори як складова фінансових ресурсів регіону / В. І. Глухова, М. А. Нікітіна, С. С. Красуля // Вісник КНУ імені Михайла Остроградського. – 2011. – № 2 (67). – С. 152–155.

Зубкова О. В.

УДК 336.255.62

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУТНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Анотація. Розглянуто поняття "адміністрування податків і зборів", проведено аналіз поглядів вітчизняних і закордонних вчених на цей процес. За результатами дослідження узагальнено теоретико-методологічні підходи до визначення поняття "адміністрування податків".

Анотация. Рассмотрено понятие "администрирования налогов и сборов", проведен анализ взглядов отечественных и зарубежных ученых на этот процесс. По результатам исследования обобщены теоретико-методологические подходы к определению понятия "администрирование налогов".

© Зубкова О. В., 2013

Annotation. The concept of the administration of taxes and fees is studied, and the views of domestic and foreign scientists on the process are analysed. According to the study the theoretical and methodological approaches to the concept of tax administration are summarized.

Ключові слова: адміністрування податків, податкові відносини; податкові платежі, податкові надходження до бюджету.

Проблема адміністрування податків в Україні вивчається відносно недавно. Однак фінансова наука в цьому напрямі має певні досягнення. Поряд із цим у наукових публікаціях та в інших джерелах зустрічається термін "адміністрування податків" без відповідного теоретичного обґрунтування. Це і дає підстави для вільного тлумачення даного поняття.

Сукупність складових адміністрування податків і взаємозв'язок між ними все ж дозволяє говорити про наявність відповідної системи. Зазначене зумовлює необхідність більш детального та глибокого дослідження системних ознак у адмініструванні податків, формулювання визначення поняття "адміністрування податків", розкриття сутності і структури названого процесу.

Організація справляння податків має бути побудована таким чином, щоб держава могла максимізувати свої доходи за рахунок податків, мінімізувавши при цьому негативний вплив на платників податків. Провідна роль у цьому належить адмініструванню податків.

Поняття адміністрування досить часто використовується в практичній діяльності органів податкової служби, у статтях практичного характеру з бухгалтерського обліку та оподаткування. Однак вітчизняні періодичні видання, згадуючи про адміністрування, часто не дають чіткого пояснення цього терміна і щоразу відносять до сфери адміністрування нові види робіт [1].

Сутність адміністрування, яке є похідним від адміністрації (з лат. *administratio* – управління), зводиться до управління шляхом виконання чітких наказів та розпоряджень керівництва. Відповідно адміністрування податків слід розглядати на мікрорівні з точки зору функцій управління, що передбачає планування, організацію, облік, контроль нарахування податків на підприємстві, а також на макрорівні – управління податковою системою [2].

Загальне визначення терміна "адміністрування" наведене у економічній енциклопедії. Адміністрування – це управлінська діяльність керівників і органів управління, яка здійснюється, здебільшого, через накази і розпорядження. Властиве командно-адміністративній системі [3].

Зміст поняття "податкове адміністрування" можна пов'язати з політикою, наукою та мистецтвом (рис. 1) [4].

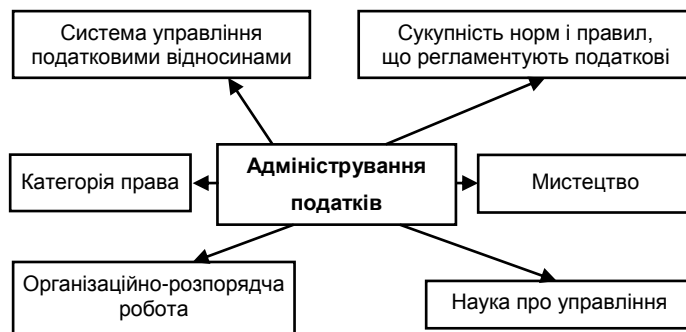

Рис. 1. Зміст терміна "адміністрування податків" [4]

З точки зору політики, податкове адміністрування є державною політикою в розумінні дій владних та управлінських структур, за допомогою яких фінансові ресурси розподіляються через механізм оподаткування між державою та населенням. З боку науки "податкове адміністрування" – це наука, що формулює принципи ефективного управління податковою системою за даних соціально-економічних умов та суспільно-політичних обставин оцінює податкову систему. Дуже цікавим є розуміння податкового адміністрування з позиції мистецтва як мистецтво в усьому, що стосується забезпечення державними службовцями функціонування податкової системи на основі професійних знань, досвіду та високої виконавської майстерності [4].

Погляди науковців щодо визначення адміністрування податків наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Систематизація підходів до визначення поняття "адміністрування податків"

№ п/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Андрущенко В. Л. [5]	Податкове адміністрування – 1) державна політика в значенні дій владних та управлінських структур, за допомогою яких фінансові ресурси розподіляються через механізм оподаткування між державою та населенням; 2) наука, що формулює принципи ефективного управління податковою системою, за даних соціально-економічних умов та суспільно-політичних обставин оцінює податкову систему; 3) мистецтво в усьому, що стосується забезпечення державними службовцями функціонування податкової системи на основі професійних знань, досвіду та високої виконавської майстерності

1	2	3
2	Катрук Н. О [6]	Адміністрування податків – складова фіскального адміністрування, що включає облікову роботу, масово-роз'яснювальну та консультативну роботу, прогнозно-аналітичну та контрольню-перевірочну роботи
3	Корецька-Гармаш В. О., Кулік А. В. [7]	Податкове адміністрування – сукупність методів та прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких органи державної виконавчої влади надають функціонуванню податкового механізму заданий законом напрям і координують податкові дії при суттєвих змінах в економіці та політиці
4	Мельник В. М. [8]	Адміністрування податків – це управлінська діяльність органів державної виконавчої влади, яка пов'язана з організацією процесу оподаткування, засновується на державних законодавчих і нормативних актах та використовує соціально зумовлені правила
5	Новосад Л. Я. [9]	Адміністрування податків – державне управління податковою системою загалом і структурними елементами – окремим податками щодо їх законодавчого запровадження, проектування, планування, оперативного управління, податкового контролю за дотриманням законодавства платниками податків

Також адміністрування податків у вітчизняній науковій літературі розглядається у декількох аспектах (рис. 2.) [1, с. 2].

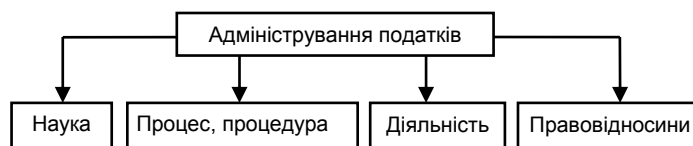

Рис. 2. Багатоаспектність трактування сутності адміністрування податків [1, с. 2]

Наведені підходи авторів звужують значення адміністрування податків до технічних процедур щодо організації процесу сплати податків, складової фіскального адміністрування.

Порівняльну характеристику підходів у трактуванні поняття "адміністрування податків" наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика визначення поняття "адміністрування податків"

№ п/п	Порівняльна ознака	Автори					Разом
		Андрущенко В. Л.	Житна І. П., Корецька-Гармаш В. О.	Катрук Н. О.	Мельник В. М.	Новосад Л. Я.	
1	Дії владних структур щодо перерозподілу фінансових ресурсів	+	-	-	+	-	2
2	Управління податковою системою	+	-	-	+	+	3
3	Забезпечення функціонування податкової системи	+	-	-	-	-	1
4	Складова фіскального адміністрування	-	+	+	-	-	2
5	Включає покарання за порушення податкового законодавства	-	+	-	-	+	2

Ю. Іванов, В. Карпова, Л. Карпов у своїй праці дають таке визначення: адміністрування податкових зобов'язань – це процедура реалізації прав і обов'язків суб'єктів податкового права щодо узгодження і погашення податкових зобов'язань. Адміністрування податків обов'язково здійснюється на основі сукупності законодавчо закріплених податково-правових норм, які встановлюють процедуру реалізації прав і обов'язків суб'єктів податкового права з приводу узгодження і погашення податкових зобов'язань [10].

Таким чином, податкове адміністрування є узагальнюючим поняттям, що визначає діяльність спеціально уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування, що здійснюється з метою забезпечення надходження податків до державного та місцевих бюджетів, а також контролю за дотриманням платниками податків виконання визначених законодавством зобов'язань зі сплати відповідних податків.

Наук. керівн. Михасьова Н. В.

Література: 1. Савчук В. А. Теоретичні засади організації адміністрування податків / В. А. Савчук // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – С. 11. 2. Большая Советская Энциклопедия. В 30 т. / под ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – Т. 1. – М. : Советская Энциклопедия, 1969. – 608 с. 3. Економічна енциклопедія : у 3-х т. Т. 1 / редкол. С. В. Мочерний та ін. – К. : ВЦ "Академія", 2001. – 864 с.

4. Безпалько І. Р. Удосконалення взаємин платників податків із податковими органами / І. Р. Безпалько // Національний лісотехнічний університет України. Збірник науково-технічних праць. – 2010. – С. 142.
5. Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 27–35.
6. Катрук Н. О. Обґрунтування сутності державного податкового менеджменту в контексті становлення наукової думки / Н. О. Катрук // Наука й економіка. – 2010. – № 2 (18). – С. 47–55.
7. Григораш Т. Ф. Проблеми і перспективи розвитку податкової політики України / Т. Ф. Григораш, В. О. Куліченко, М. С. Ловакова // Економічний простір. – 2012. – № 57. – С. 229.
8. Мельник В. М. Домінанти податків і оподаткування та забезпечення повноти їх дії : автореф. дис. д-ра екон. наук Держ. установа "Ін-т екон. та прогнозування НАН України" / В. М. Мельник. – К., 2007. – 31 с.
9. Новосад Л. Я. Фіскальне адміністрування в Україні: проблеми теорії та практики / Л. Я. Новосад // Світ фінансів. – 2005. – Т. 1. – С. 65–70.
10. Иванов Ю. Б. Налоговый менеджмент : учебн. пособ. / Ю. Б. Иванов, В. В. Карпова, Л. Н. Карпов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. – 488 с.

УДК 336

Ювлева О. В.

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто сутність та структуру податкового потенціалу країни як важливої складової розвитку держави, досліджено види податкового потенціалу України на сучасному етапі та знайдено шляхи їх подальшого розвитку. За результатами дослідження було проведено оцінку, на основі якої було висунуто рекомендації та напрями підвищення податкового потенціалу України.

Аннотация. Рассмотрены сущность и структура налогового потенциала страны как важной составляющей развития государства, исследованы виды налогового потенциала Украины на современном этапе и найдены пути их дальнейшего развития. По результатам исследования была проведена оценка, на основе которой были выдвинуты рекомендации и направления повышения налогового потенциала Украины.

Annotation. The essence and structure of the tax potential of the country as an important part of the state development are studied. Current types of tax capacity of Ukraine are investigated and the ways of their further development are found. Recommendations and ways to increase the tax potential of Ukraine were put forward on the basis of research evaluation.

Ключові слова: податковий потенціал, стратегічний податковий потенціал, функціональний (тактичний) податковий потенціал, соціально-економічна політика держави.

Ефективна діяльність держави та реалізація її основних функцій неможливі без налагодженої соціально-економічної політики, одне з цільних місць у якій належить саме фіскальній політиці. Завдяки податковим надходженням держава стимулює розвиток господарської діяльності, допомагає малозабезпеченим верствам населення, впливає на стан і розвиток науково-технічного прогресу. У зв'язку з цим, необхідно зазначити щодо подальшого розвитку податкового потенціалу, що дана категорія є запорукою успішного вирішення державою завдань економічної та соціальної політики, здійснення соціальних та інших програм, належного функціонування державного апарату і всієї системи установ, які діють у бюджетній сфері.

Даною проблемою в теорії оподаткування широко займаються як видатні вчені зарубіжних країн, такі, як: Т. Юткіна, А. Паскачев, Ф. Садигов, В. Мішин, В. Дик, І. Горський, М. Кашина, А. Коломієць, А. Мельник, так і українські вчені: В. Прусс, Н. Шпак, В. Пітерська, В. Панасюк, Є. Ковальчук, В. Бюряковський, В. Кармазін, С. Каламбет та ін.

Незважаючи на те, що останнім часом наша країна провела значну модернізацію у фіскальній системі, вчені поки що не знайшли єдиного висновку щодо розробки підходу відносно визначення податкового потенціалу країни. Саме тому актуальність теми даної статі полягає у підвищенні інтересу до питань стратегічного планування економічного розвитку та до розробки нового науково-методичного підходу визначення сутності й кількісної оцінки податкового потенціалу взагалі.

Сучасна економічна думка ще не дійшла однозначного висновку щодо визначення сутності, значення та критеріїв оцінки податкового потенціалу. На думку Тарангул Л. Л., поняття "податковий потенціал" необхідно розглядати як у широкому, так і у вузькому тлумаченні. У широкому розумінні